

מעצר עד תום ההליכים

מעצר עד תום ההליכים הוא מצב בו הוחלט על הגשת כתב אישום כנגד אדם המצוי במעצר ימים והתביעה מבקשת את הארכת מעצרו עד תום ההליכים המשפטיים בעניינו בשל חששה לשיבוש הליכים מצדו (חשש לשיבוש עדויות והשפעה על עדים, העלמת ראיות או רכוש והתחמקות מהליכי משפט) או בשל חששה לאיום מצדו על ביטחוננו של אדם אחר / הציבור / ביטחון המדינה. יתרה מכך, גם כאשר לא הוגש כתב אישום נגד אדם אך המדינה מצהירה שיש לה כוונה להגיש נגדו כתב אישום בהמשך, רשאי בית המשפט להיעתר לבקשתה ולהאריך את מעצרו של אדם במספר ימים על מנת ולאפשר לה לעשות כן. עו"ד אסף דוק מסביר אודות יסודות הליך מעצר עד תום ההליכים ומרכיביו.

מעצר עד תום ההליכים - אופיו ומהותו

סוגית המעצר עולה בשלבים שונים של ההליך הפלילי ובהקשרים שונים. במאמר זה נסקור להלן בתמצית את השתלשלות הליכי המעצר הקיימים בישראל בדגש על מעצר אדם עד תום ההליכים המשפטיים בעניינו.

מעצר ראשוני בצו שופט או ללא צו שופט

המעצר הראשוני מבוצע על ידי שוטר בצו או בלא צו. מעצר ראשוני יכול שיהיה בצו שופט (סימן ג' לפרק ב' לחוק המעצרים) או בלא צו שופט (סעיף 23 לחוק המעצרים). לאחר המעצר מובא העצור לתחנת המשטרה. עצור שנעצר בלא צו, מובא בפני הקצין הממונה אשר עורך בירור באשר למעצר ומחליט אם לשחרר את העצור בערובה או בלא ערובה, או לעצרו (סעיף 27). קצין משטרה רשאי גם לשחרר, בערובה או בלא ערובה, מי שנעצר מכוח צו שופט (סעיף 20).

מעצר לפני הגשת כתב אישום - נקרא גם מעצר ימים שהוא מעצר בתקופת החקירה

בתוך 24 שעות מהמעצר הראשוני, אם החשוד לא שוחרר בינתיים, מובא החשוד בפני שופט (ס' 17ג); (סעיף 29). השופט רשאי להאריך את מעצרו של החשוד, או לשחררו בערובה או בלא ערובה (סימן ג לפרק ב' לחוק המעצרים). החליט השופט על הארכת המעצר - רשאי הוא להורות על הארכת מעצרו לתקופה שלא תעלה על 15 ימים ([מעצר ימים](#)). לאחר תקופת מעצר הימים הראשונית, רשאי השופט לחזור ולהאריך את המעצר לבקשת המשטרה פעמים נוספות לפני הגשת כתב האישום ובלבד שסך כל תקופות המעצר לא יעלה על 30 יום (סעיף 17). עם זאת, אם הבקשה להארכת מעצר מוגשת באישור היועץ המשפטי לממשלה, רשאי השופט להאריך את המעצר לתקופות נוספות ובלבד שסך תקופת המעצר לפני הגשת כתב האישום לא יעלה על 75 ימים (סעיף 59). בחלוף 75 הימים רשאי שופט בית המשפט העליון להאריך את המעצר לתקופות נוספות של 90 ימים כל אחת (סעיף 62).

מעצר לפי הצהרת תובע - מעצר מתום החקירה ועד הגשת כתב האישום

בדרך כלל, החקירה תסתיים בתוך 30 הימים הראשונים הקצובים למעצר ימים. ככלל, עם תום החקירה ישוחרר החשוד אלא אם הוגש כתב אישום והוחלט לעוצרו עד תום ההליכים. כיוון שההחלטה להגיש כתב אישום מסורה לתובע, הרי שעם תום החקירה צריך לעיתים התובע זמן לבחון את החומר ולהכין את כתב האישום. לצורך כך נקבע ההסדר בסעיף 17(ד) המסמיך שופט להאריך מעצרו של אדם לצורך הכנת כתב אישום לתקופה של עד 5 ימים, גם אם החקירה תמה, אם תובע הצהיר כי עומדים להגיש נגד החשוד כתב אישום ויש עילה לכאורה לבקש מעצרו עד תום ההליכים.

מעצר לאחר הגשת כתב אישום - מעצר עד תום ההליכים

הוגש כתב אישום, רשאי בית המשפט שבפניו הוגש כתב האישום לצוות על [מעצרו של הנאשם עד תום ההליכים](#) (סעיף 21 לחוק המעצרים). בשונה מהמעצר קודם להגשת כתב האישום, מעצר לאחר הגשת כתב האישום ימשך בדרך כלל עד מתן פסק הדין בלא צורך בחידושו כל מספר ימים, אלא אם בית המשפט קבע אחרת. עם זאת, ישנן גם מספר מגבלות זמן למעצר זה. ראשית, אם תוך 30 ימים מהגשת כתב האישום לא החל המשפט - הנאשם ישוחרר בערובה או בלא ערובה (סעיף 60 לחוק המעצרים). שנית, אם הנאשם שהה במעצר תשעה חודשים ולא ניתנה בעניינו הכרעת דין הוא ישוחרר בערובה או בלא ערובה (סעיף 61 לחוק המעצרים). שופט של בית המשפט העליון רשאי לצוות על הארכת מעצר גם מעבר לתקופות אלו לתקופות של 90 יום בכל פעם (סעיף 62 לחוק המעצרים).

מעצר לצורך הגשת ערעור

אם נאשם שנעצר עד תום ההליכים הורשע, הוא יישאר במעצר עד מתן גזר הדין. אם הוא זוכה, הוא ישוחרר. אם לאחר פסק הדין יש לשחרר את הנאשם, בין אם משום שהוא זוכה ובין אם משום שלא הוטל עליו עונש של מאסר בפועל, רשאי בית המשפט, לבקשת התביעה, להאריך את מעצרו ב-72 שעות לצורך הגשת הערעור. עם הגשת הערעור, רשאי בית המשפט של הערעור לעוצרו למהלך שלב הערעור (סעיפים 22 ו-63 לחוק).

התנאים למעצר

התנאים למעצרו של אדם שונים בשלבים השונים של ההליך. עם זאת, ניתן למצוא מבנה מרכזי אחד המאחד את סמכויות המעצר השונות. בדרך כלל, על בעל הסמכות (שוטר, קצין ממונה או שופט) לבדוק קיומם של שלושה תנאים בטרם יפעיל את סמכותו לעצור אדם:

1. קיום **בסיס עובדתי** ברמת ודאות מספקת לביצוע עבירה בת מעצר.
2. קיומה של **עילת מעצר**
3. היעדרו של אמצעי מידתי יותר שיכול לשמש **חלופה למעצר**.

אין הכוונה כי כל סמכויות המעצר בנויות בצורה זו. כך, במקביל למבנה זה, קיימת במקרים רבים סמכות לעצור אדם המפר או מפריע לשימוש בסמכות חוקית למעצר או סמכות אחרת להגבלת חירות (כגון מעצר של נמלט ממשמורת או מעצר של מי שמתנגד לעיכוב חוקי).

ערר על החלטת מעצר עד תום ההליכים

הגשת ערר על מעצר תום הליכים - במצבים בהם הנאשם ועורך דינו סבורים כי נפלה טעות בהחלטת בית המשפט לעצור את הנאשם עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, ניתן להגיש ערר לערכאת הערעור. אם בית המשפט השלום הוא זה שעצר את הנאשם עד תום ההליכים הערר יוגש בזכות לבית המשפט המחוזי. אם היה זה בית המשפט המחוזי שקבע מעצר עד תום ההליכים הערר יוגש ברשות לבית המשפט העליון.

הגשת עיון חוזר - אופציה נוספת העומדת לרשות עורך הדין והנאשם היא להגיש לאותה ערכאה שדנה בתיק בקשה לעיון חוזר בנוגע למעצרו עד תום ההליכים של הנאשם. בקשה לעיון חוזר תוגש במקרים בהם נחשפו עובדות חדשות שלא היו ידועות, ולא ניתן היה לדעת עליהן בדיון הקודם, הנסיבות השתנו או כאשר חלף זמן רב מאז הורה בית המשפט על המעצר.

זכויות עצורים

הזכות להיוועץ בעורך דין - זכותו של עצור להיוועץ עם [עורך דין מעצרים](#) ולהיפגש עמו ללא דיחוי (סעיף 34(א) ו-(ב) לחוק המעצרים). כאשר עצור מודיע כי הוא מעונין להיוועץ בסניגור, על המשטרה ליצור קשר עם הסניגור באופן מיידי ככל הניתן (בהנחה שלא מתקיים סייג המאפשר את דחיית המפגש ביניהם על פי התנאים הקבועים בחוק) ולהפסיק את החקירה ולהמתין לבואו של הסניגור באם זה הודיע על הגעתו תוך פרק זמן סביר.

הזכות לאי הפללה עצמית, לשתיקה, ולסרב לשתף פעולה בפעולות חקירה - לכל עצור זכות לאי הפללה עצמית אשר משמעה, בין היתר, כי זכותו לשתוק וכן זכותו לא לשתף פעולה בפעולות חקירה כגון: שחזור, עימות עם מתלונן ומסדר זיהוי חי. עם זאת, לשמירה על זכות השתיקה ואי-שיתוף פעולה השלכות משפטיות הן בטווח הקצר (לענין המעצר) והן בטווח הארוך (לענין המשפט עצמו), לצד ההשלכות של מסירת גרסה.

תפקידו של עו"ד פלילי הוא לבחון האם מן הראוי ליעץ לעצור לשמור על שתיקה או למסור גרסה. מובן שההמלצה עצמה תלויה בנסיבות כל מקרה ומקרה, בהתאם לגרסת העצור, למידע המשוער שבידי המשטרה ועוד.

המשטרה עשויה לבקש מהעצור לשתף פעולה בפעולות חקירה שונות כגון: בדיקות גופניות שונות, חיפושים, עימותים, שחזור, מסדר זיהוי, בדיקת פוליגרף, ועוד.

באשר לבדיקת פוליגרף: בדיקת פוליגרף אינה קבילה כראיה בהליך פלילי (ואף לא תגובת החשוד להצעה שכזו). כיוון שהבדיקה מבוססת באופן כללי על פרמטרים של התרגשות (דופק, לחץ דם) ייתכנו מקרים שבדיקה כזו עלולה לחייב את הזכאי ולזכות את החייב ויש לקחת זאת בחשבון. אולם, כיוון שבמסגרת מעצר ימים, נשקלות גם ראיות שאינן קבילות, יכול חשוד הבטוח בגרסתו והשומר על קור רוחו לבקש להבדק בפוליגרף.

באשר למסדר זיהוי: זכותו של החשוד לנוכחות עו"ד מטעמו בעת עריכת המסדר וכי על גורמי המשטרה ליידע את הסניגור ולעשות כל מאמץ אפשרי כדי לאתרו ולזמנו להליכי הזיהוי.

הזכות לדעת במה אתה חשוד - אסור למשטרה לייחס לעצור חשדות כלליים. זכותו של העצור לדעת באופן מדויק במה הוא חשוד. במקרים בהם החשדות נגד העצור הם כלליים, רשאי הוא לבקש שיצוין בהודעה שאינו יכול להשיב מסיבה זו.

זכותו של העצור לחקירה הוגנת תוך איסור על הפעלת אלימות כנגדו ו/או שימוש באמצעים פסולים - למשטרה אסור להשתמש בכוח ובאיומים או באמצעים פסולים אחרים על מנת לשבור את רוחו של העצור ולכפות עליו למסור גרסה או הודות. משכך, יש להביא לידיעת עורך הדין ובית המשפט כל שימוש באמצעי פסול על-ידי המשטרה וכן לשקול הגשת תלונה למח"ש. במקרה של שימוש באמצעים פסולים, על העצור לדרוש מהחוקר לציין זאת על גבי ההודעה. כמו כן, במידה והעצור עייף ומותש אחרי מספר שעות של חקירה, עליו לומר זאת לחוקרים ולבקש להפסיק את החקירה. אם החקירה בכל זאת נמשכת, זכותו לשמור על זכות השתיקה ולדרוש לציין כי הוא שותק מסיבה זו.

זכות העצור לתיעוד החקירה - כל פעולה שנעשית וכל דבר שנאמר חייבים להיות מתועדים ורשומים בכתב ולעיתים אף מתועדים בהקלטה, ו/או ובצילום.

זכות העצור להיחקר בשפתו - זכותו של עצור להיחקר בשפתו, שההודעה תיכתב בשפת המקור ואף לקרוא את ההודעה.

חתימה על ההודעה - החתימה על הודעה שנרשמה מפיו של העצור צריכה להיעשות רק לאחר שקרא את הכתוב.

זכות העצור לטיפול רפואי - אם העצור חולה או זקוק לטיפול רפואי/נפשי, זכותו להיבדק על-ידי רופא.

זכות העצור לתנאי מעצר הקבועים בחוק ובתקנות - מטרתה של החקיקה הינה להסדיר את ניהול המשפט הפלילי מהתחלתו ועד סופו והיא מרוכזת בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] תשמ"ב-1982, חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה- מעצרים) תשנ"ו-1996 וחוקים נוספים.

סמכויות השחרור של הקצין הממונה - סמכויות הקצין הממונה בקביעת תנאי השחרור מוגבלות. לפיכך, אם מוצעת לעצור האפשרות להשתחרר בתחנה, מן הראוי שיצור קשר עם עורך דינו ויודיע לו על תנאי השחרור, כדי שהלה יוכל לבדוק האם יש מקום להגיש ערר על החלטת הקצין הממונה במקרים של הטלת תנאים בחוסר סמכות או תנאים שאינם סבירים.

תלונות עצורים כנגד אלימות משטרתית - במקרים לא מעטים אנו עדים לתלונות לפיהן הגורמים המופקדים על החקירה והמעצר נוקטים באלימות או בהתנהגות בלתי חוקית אחרת כלפי העצורים אותם אנו מייצגים. בכל מקרה בו מתעורר חשש להתרחשותה של התנהגות אלימה ו/או התנהגות בלתי חוקית אחרת, מצד גורמי החקירה והמעצר, כלפי עצורים, אנו מבררים עם העצור את פרטי המקרה ומיידיעים אותו על האפשרות ועל החשיבות שבהגשת תלונה למח"ש.

כלל ברזל - היוועצות בעו"ד פלילי טרם החקירה או שמירה על זכות השתיקה עד להגעתו

אזרחים רבים נוהגים לחשוב כי רק עבריינים או פושעים מקצועיים מוזמנים או נלקחים [לחקירת משטרה](#) ומבלים שעות ארוכות ומתישות בחדרי חקירות אפלים תוך שהם סופגים השפלות מנטליות ואלימות קשה שכל תכליתה היא לשבור בכל מחיר את רוחם ולהוציא מהם מידע, גם אם שקרי, שיהווה את המסמר האחרון בהליך הפלילי המתנהל נגדם. לצערנו, המציאות מלמדת כי גם אזרחים נורמטיביים, ללא עבר פלילי אשר חפים מכל אשם, מוצאים עצמם בעל כורחם, תחת חקירה פלילית ומעצר שווא. בימים בהם נדמה לעיתים כי מטרתה של החקירה המשטרתית אינה מציאת ראיות לחשיפת האמת, אלא מציאת ראיות להרשעתו של חשוד מומלץ כי תעשו לעצמכם כלל ברזל אחד שישרת אתכם בצוק העיתים - היוועצו עם עו"ד טרם החקירה או שמרו על זכות השתיקה עד הגעתו לתחנת המשטרה.

חקירת משטרה לאו מילתא זותרא היא. בשגרה אתם מתנהלים באופן נורמטיבי וחיים בתחושה של "לי זה לא יקרה", אולם במידה ומקרה כזה אכן קורה זכרו לשמור על זכות השתיקה ולהמתין להגעתו של עו"ד פלילי לתחנת המשטרה, לא משנה כמה השפלות אתם חוטפים וכמה זמן מעכבים אתכם בתחנה. עליכם להבין כי תצטרכו לגייס עצבי ברזל וקור רוח לצד שליטה עצמית, אך כל זה יהיה נכון וקביל ביחוד כאשר אתם יודעים דבר או שניים על החוק הפלילי בישראל ובמרבית המקרים, מרבית האזרחים כלל אינם יודעים זאת.

זכרו, כי התייעצות משפטית עוד בטרם הגעתכם לחקירה במשטרה עדיפה על פני יעוץ בדיעבד ותיקון טעויות שנעשו במהלך החקירה.

סיוע של עורך דין בשחרור נאשם ממעצר תום הליכים

מעצר עד תום ההליכים לא רק קשה מנשוא, אלא גם שהחלטות שופטי המעצרים במקרים אלו נוטה לכך החומרה עקב הקונספציה הראשונית והמוטעית של אשמת החשוד. על כן, קיימת חשיבות מרובה לסיוע מטעם עורך דין המתמחה במעצרים אשר יפעל במלוא המרץ ובכל אמצעי קיים בחוק לביטול ההליך. להתייעצות בנושא ניתן ליצור עימנו קשר בכל שעה בטלפון **052-6885006** או באמצעות [הטופס המקוון באתר](#) ונשמח לסייע ולהציע לכם מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדכם. סודיות מלאה מובטחת.

{*:fast_contact}